

Ese in tóta
Sambat'a.
Pretiu abon.
in Sibiu pe anu
3 fl. 40 cr., pe
1/2 anu 1 fl.
70 cr.

AMICULU SCÓLEI.

Pentru tóte
provinc. austr.
pe anu 4, pe 1/2
a. 2 fl., pentru
princ. romane
pe anu 38, pe
1/2 a. 19 piast.

Catra on. abonanti.

Incheinduse cu numerulu viitoriu semestrulu I. 1861, rugamu repetitu pe on. lectori pentru prenoirea timpuria a abonamentulu pe alu doilea semestru. — Partea cea mai interesanta a „istoriei nationale“ de D. Dr. Marienescu cum si o multime de alte elaborate de mare folosu sunt a se publicá si in decursulu semestrulni alu II. in fói'a nóstra. Ne vomu pune cea mai mare silintia de a multumí pe on. publicu si in viitoriu si in cependu cu semestrulu II. a. c. vom inavutí cuprinsulu fóiiei, afara de materiile scolastice si cu articuli de folosu comunu, fara d'a ne abate prin aceea si nici catu dela tient'a nóstra: educatiunea populara prin tóte midilócele corespundietóre. Aducendu deci multumit'a cea mai caldurósa tuturoru acelora, carii a staruitu pentru latírea acestui jurnalul, rugamu si cu asta oca siune pre toti amatorii de progresulu romaniloru a ne dá si in viitoriu ajutoriulu si spriginirea necesaria cu bunavointi'a dovedita pana acum.

Sibiu 15. Iunie 1861.

Redactiunea.

Gassendi si istori'a astronomiei.

(Urmare.)

Citimu si despre Moise (fap. ap. 7. 22), ca fiindu adusu la curtea regésca nu atatu a inveliatu elu pe altii, ci mai multu elu fú instruat in tóte sciintiele egipteniloru. Fiindca aceste sciintie fara indoiéla a cuprinsu in sine si sciinti'a matematica, éra in matematica astronomi'a a cuprinsu totdeuna loculu anteiu, de aceea asta amintire a lui Moise se póte privi de cea mai veche pomenire a astronomiei in sant'a scriptura. Dar' intemeerea sciintiei astronomice s'ar potea luá si mai vechia, candu s'ar putea dovedi pe deplinu — ce este a multor parere —, ca Moise ar fi scrisu istori'a lui Jovu; fiindca in acésta Jovu pomene de arcturu, de Orionu si pleiade, ceea-ce supune insemnarea unor sfere ceresci. Fia insa ori-si care din aceste opiniuni drépta, aici pe tóta ntemplarea putemu a insemná, ca Jovu, carele, cum se vede nu au fostu din neamulu jidovescu, cunoscinti'a de Ddieu a scos- o din aceea, ce in sant'a scriptura se díce céta cerésca — *coelorum exercitus* — si in adeveru din tóte creaturile

acést'a ne conduce mai siguru la cunoscinti'a insusitiloru lui Ddieu celoru nevediate si Sinesiu numindu astronomi'a cu totu dreptulu *ὑπερ σεμνὸν ἐπιστήμην* sciintia de fórté mare pretiu, o arata totodata de un'a ce duce la unu ce mai vechiu mai de adóratu, adica ca ea este o teologia nespusa (de dono ad Paon). Cá insa se incheiu lucrulu pe scurtu, nu voiu vorbí de darulu acela, ce l'a datu Ddieu lui Solomonu (cart. intiel. 7, 19), cá intre altele se scia miscarea anului si ordinea steleloru, ci atingu numai aceea, ca de mai e ceva capace in sant'a scriptura de a dovedi vechitatea scrutatiunei steleloru, si intemeierea vr'unei sciintie prin cercetarile facute, acésta de buna sama e aceea, de care profetii se plangu cá de lucruri esistande in timpulu loru, ca adica caldeii sunt aceia, carii cercetéza stelele in Babilonu, precalcula lunile si prespunu viitoriulu (Isaia 47. 13); din aceste adica se póte conchide, ca caldeanii s'au ocupatu cu cercetarea steleloru si cu sciinti'a statorita din rezultatele aceleia.

Ce se atinge de scriitorii pagani, ne vedemu restrinsi mai ante a memorá despre timpulu fabulosu, cercetandu, incatu se afla ceva adeveru subt velulu

fabuleloru. Dumnedieulu celu mai anticu — că se incepu cu acesta — nu s'a numitu din alta cauza ceriu (Coelus, οὐρανός) precum dice Diodoru Sicilianulu, ci pentru aceea, ca a favoritu tare observatiunea steleloru. Acestu Ddieu a avutu de fii pe Atlasu, Saturnu si Titanii, pe Hiperionu si Iapetu; putemu dice dara ca mai tóta famili'a lui s'a ocupatu cu observatiunea steleloru. E cunoscutu ca dupace lui Celiu, acarui domnire din Mauritani'a lenga Oceanu, nu s'a intinsu numai preste un'a parte mare a Africeii, ci a strabatutu si in Europ'a, i-a urmatu pe Tronu Atlasu, acesta a observatu astrele de pe unu munte, care s'a numitu apoi dupa numele lui Atlasu; cei vechi a fostu de aceea opiniune (care poporulu si astadi o impartiesce cu ei), ca cu catu se suie omulu pe munte mai 'naltu, cu atata mai chiaru si mai lamuritu vede stelele. Diodoru, Pliniu si altii mentionéza, ca aceea credintia, ca Atlasu ar tienea ceriulu pe umerii sei, de acolo s'a latitu, ca a gatitu unu globu, pe care erá desemnatu ceriulu intregu; éra Clementu din Alesandri'a observa' dupa Herodotu (1. Strom.) ca despre Ercule, care au fostu auguru si naturalistu, pentru aceea s'a latitu faim'a ca a primitu dela Atlasu (dóra cá dela unchiulu seu strabunu) columnele lumii mantuindulu pe acela de sarcin'a acésta grea, fiindu ca l'a urmatu in observarea steleloru precum si a fenomenelor ceresci. Despre Hesperu fiulu lui Atlasu cetimu la Diodoru, ca elu totu pe acelu munte observandu stelele s'a bolnavitu si a disparutu; si ca poporulu pentru pietatea si iubirea sa cea rara de dreptate a numitu dupa numele lui stéu'a cea mai frumósa, care se numesce si Hesperugo (éra candu apune, Venus). Dela surorile lui, cari se numéu Atlantide si Pleiade s'a numitu acea grupa de stele care se vede pe spatele taurului; dintre care cu deosebire e de insemnatu Mai'a, mam'a lui Mercuru, despre care dicu cei vechi, ca ar fi straplantatu sciinti'a astronomiei in Egiptu. De aici dice Maniliu cu privire la astronomi'a Egiptenilor precum urméza:

Tu princeps auctorque sacri, Cyllenie, tanti.
(1 Astor.), éra la Lucianu aflamu (libr. 3 de astrolog.) ca Etiopii a afirmatu tare acea asertiune, ca ei ar fi comunicatu astronomi'a cu Egiptenii, pe cari precum scimu din Diodoru, i'a tienutu de Colonistii loru. — La tóta intemplarea e demna de comemoratiune aceea, ce dice Cicero despre Atlasu, Prometeu si despre regele Etiopiloru (5. Tuscul). „Nece ca ar domni acea opiniune, dice elu, ca Atlasu tiene ceriulu, ca Prometeu e catenatu de Caucasu; nece ar fi vorba de stelatulu Ce-

feu, cu muerea, cu comnatuseu si cu fet'a sa la olalta: decumva cunoscinti'a divina a lucrurilor ceresci n'ar fi tiesutu numele loru in fabule“.

Asemenea despre Saturnu alu doilea fiú alui Celiu, care parasindu Afric'a si Itali'a a domnit in Sicili'a si in Cret'a, putemu afirmá, ca elu a fostu in privinti'a sciintiei acesteia, urmatoriulu parentelui seu — pentruca planet'a cea mai tardia in cursulu seu, s'a numitu dupa elu: verisemenea din acelu motivu, ca elu a fostu celu dintaiu care a afflatu cursulu aceleia si tocma pentru aceea s'a numitu Cronosu (Tempu), ca cu privire la intardietatea sa intrece pe tóte stelele. Fiendu insa ca dintre fii sei, Pluto s'a ocupatu cu agronomi'a éra Neptunu cu marinari'a, aceea se póte afirmá, ca Jupiter s'a impartasitu de ocupatiunile celea sublime ale parintelui seu, din care cauza si-a alesu pentru sene muntele celu mai naltu, Olimpulu, spre a putea observá stelele depe densulu, si in urm'a caruia s'a si numitu elu olimpiulu, si fiindu ca Jupiter a cunoscutu legile aceleia, s'a crediutu despre elu, ca domnesce in Olimpu séu in Ceriu. Fiindu insa ca Grecii a dedusu aceea sciintia parte dela diei, parte dela eroi si parte dela filosofi, cu dreptu cuventu citeza Tacitu Achile (Isag. ad Phaen) pe Eschilu, care atribue lui Dieu defigerea resaririi si apunerei steleloru precumsi destintiunea ernei, primaverei si acelorulalte anutempuri, éra Ovidiu ascrie aceste lui Jupiter (Joue):

Perque hiemes aestusque et inaequales autumnos
Et breve ver spatii exegit quattuor annum (1. Metam.)

In care locu aceea, ce s'a premisu, adica, ca Jupiter a aruncatu pe Saturnu in tartaru (lumea de diosu) legandulu acolo, se vede a insemná, ca dupace Jupiter a creatu o stea siesi asemenea, a creatu totuodata si alt'a, care purtá numele tata-seu, care inaintá fórté incetu in eterulu aduncu; totusi numele aceste s'a insusitu multu mai tardiu acestoru stele, caci numele mai vechiu alui Jupiter e Faëtonu, éra a lui Saturnu Fenonu. Tocma acésta se póte urmari din citatulu locu a lui Lucianu (libr. 3. de astrol.); care intr'aceea descrie tartarulu, cá una 'naltime de totu mare a aerului si néga condemnarea lui Saturnu in tartaru decatra Jupiter precum si catenarea aceleia acolo. Ce se tiene de Hiperionu, ne spune Diodoru (libr. 3.) ca fiindu elu fiulu lui Celiu a aratatu cursulu sórelui si alu lunei, din care cauza s'a numitu sórele dupa fiulu seu ἥλιος (helios) éra lun'a dupa féta sa σελήνη (selene.) — In fine Iapetu asemenea fiulu lui Celiu nu a facutu nimic demnu de lauda in privinti'a acésta, dar' despre Prometeu fiulu seu pentru aceea sa latitu, dupa Serviu

(in Eccl. 7) aceea credința, ca e catenatu de muntele Caucasu si acarui anima i-o rumpe cu cioculu unu vulture, caci cu prea mare incordare si diligintia a observatu stelele de pe unu munte, care atata erá deprópe de acelea, in catu celea mai mari precum si resarirea si apunerea acelora se paréu a fi inaintea ochiloru. Aceea ce totu acelu scriitoriu afirma, ca elu ar fi fostu celu d'anteiu, care a comunicatu cu Asirii, cari locuén in apropierea Caucasului astrologi'a, nu voiu a o scrutá mai pe largu, amintescu intr' aceea circumstanti'a, ca opiniunea, ca acela ar fi adusu focu din Ceriu pe pamentu spre a-i dá viéti'a omului, nu se radiema pe altu resonu, decatu singuru pe acela, ca sciinti'a castigata in regiunile mai nalte a comunicato cu ómenii, infocandui, pe acia, spre amórea aceleia.

Altraminte, fiindca la Asirii Belu e totu acela, cine e Jupiter, precum scrie Diodoru, putemu si noi díce, ca la ei, totu acela, cine li Dumnedieu celu mai santu, le a fostu totodata si inventorulu sciintiei astronomice.

Despre alte eveneminte fabulóse e de prisosu a mai disertá, de esemplu despre casulu lui Faetonu, care mai multi 'lu esplicá, ca ar fi descoperitu cursulu sórelui; secululu lui in sa a lasatu urmatoriloru lui una doctrina neperfecta in privinti'a acésta; ce se díce mai incolo, despre Bellerofonu, adica ca elu nu prin Calulu lui nevincibilu, ci prin meditatiunile sale fú aridicatu la ceriu; ca Dedalu prin observatiunile sale astronomice, oresicumu cá prin nescari aripi s'a aridicatu catra poli, cari observatiuni ne fiindu-i lui Icaru proprii (adica ne sciindusi insusí bas'a modului observatoriu, precum díce Gregorasu) si a perdutu directiunea; in fine despre acelea casuri, cari le amintesce Lucianu despre Endimionu, amarezulu lunei, despre augurulu Tiresiasiu si despre altii mai multi.

Intr' altele nu potu retacea acea ce atatu Lucianu catu si Tatiu amintesce, si care taindu in secululu eroiloru se vede a fi aprópe de fapta istorica. Acésta este discordi'a care s'a nascutu intre Atreu si Tiestes asupra domniei.

Cu ocaziunea acésta s'a decisu cu invoire unanima a argiviloru, cá se se dee aceleia domniea, care va dá dovedi mai mari despre sciinti'a s'a; din care cauza freulu ocarmuirei s'a si datu lui Atreu, ca desi Tiestes a aratatu arietele (berbecele) pe Ceriu (in urma caruia sa donatu cu unu ariete de auru), elu totusi a produsu ceva mai maretiu la lumin'a dílei: adica disertandu despre mutarea resaritului sórelui, a demonstratu ca

sórele si lumea (adica lumea steleloru) procedu toema in directiune contrarie, *et eum qui est mundi occasus, ipsum esse et exortum solis.*

Pentru aceea díce Euripide:

Αίξας γὰρ ἄστρον τὴν ἐναντίαν ὁδὸν

Qui astrorum enim contrariam ostendi viam.

Totu in acelasi periodu cadu si jocurile olimpice, care lea fundatu Ercule, éra Ifitu le a pusu dupa una intrecurmare lunga din nou in viéti'a. Acestea s'a exercitatu cu scopulu acela, precum díce Censorinu, cá ómenii se nu-si uite ca la ficcare anu alu patrule se intrecaledia (intrepune) una si jumetate de luna, care provine din acele de patru-ori unuspredece díle adica 44 de díle, cu cari cursulu lunei premerge cursulu sórelui si dintr' acelea de 4 ori 6 óre séu din aceea dí intréga, care dupa rotatiunea sórelui de patru ani mai remanu din dílele 365 luate de 4 ori. Tóte acestea nu s'ar fi pututu efectu fara observatiunea cursulu solaru si lunar. Aci se tiene, ce díce Lucianu despre Orfeu, ca elu cu celea 7 córde ale lirei sale a represantatu pe cei 7 planeti in antea ochiloru pe cari lea descoperitu elu, din care cauza—Grecii a si pastratu prin unu simbolu, memorat'a lira, pe ceriu. Asemene se mai tiene aici si ce díce Sofocle despre Palamide ca elu precumu in genere a instruatú asupra fenomenelor ceresci, asia a demonstratu in specie:

Ἵρκτου τροφάς τε καὶ κυνὸς ψυχρὰν δίσιν
Ursae rotatus, gelidum et occasum canis.

In fine amintesce Homeru afara boariulu (bootesu) si carulu séu urs'a mare, inca si de Gainusia (pleiade, sicteastre) si Orionu cá de unele ce erau cunoscuté in timpulu seu.

(Vá urmá.)

Instructiuni pentru inspectorii generali, inspectorii de judetie, subinspectorii de plasi si plaiuri si pentru invetiatorii comunali (in Romani'a).

(Urmare.)

TITULULU II.

Instructiuni pentru inspectorii scóleloru satesci.

Art. 1. Obligatiunile inspectoriloru de judetie sunt de dóue specie: unele provinu din calitatea loru de

institutori ai candidatoru de invetiatori; altele din calitatea lor de revisori ai scóloru satesci din judetiulu supusu inspectiunei lor.

CAPU I.

Obligatiunile inspectoriloru cá institutori ai candidatoru de invetiatori.

Art. 2. Cá institutori ai candidatoru de invetiatori inspectorii de judetie au in generalu aceleasi obligatiuni cu institutorii scóloru primarie.

Art. 3. Obiectele de invetiatura din care au a prepará pre candidatii sunt acelea ale clasei III. primarie dupa cum se specificá in program'a prescisa de eforia pentru scólele primarie.

Art. 4. La aceste obiecte se va adauge si unu micu cursu de agricultur'a practica si de agrimensura, indata ce se va elaborá o carte corespundietória in privintia acésta.

Art. 5. Metodulu ce au a observá inspectorii in instructiunea cendidatoru, va fi pentru cei incepatori metodulu mistu, adeca metodulu lancastricu s'au mutualu pentru instructiunea curatu mecanica, precumu: cunóscerea litereloru, silabirea, deprinderea la trasurele fundamentale caligrafice si formarea litereloru, scrierea si cunóscerea numeriloru, si schimbarile candidatoru in banci si semicercuri; éra in celelalte metodulu simultan.

Art. 6. Localulu pentru instructiunea candidatoru, acolo unde edificiulu scólei primarie nu are incaperi de ajunsu spre a se destiná un'a specialminte pentru acestu scopu, va fi sal'a clasei I. si II. primarie.

Art. 7. Timpulu de invetiatura acolo unde se afla localu speciale pentru candidati, e totu acela care e prescisu pentru scólele primarie: iérn'a dela 9 pana la 12, si dela 2 pana la 4 óre, var'a dela 8 pana la 11, si dela 3 pana la 5 óre. — Ér' acolo unde nefiindu incapere speciale candidatii intra in sal'a clasei I. si II., timpulu de invetiatura iérn'a e dela 12 pana la 2 óre, var'a dela 11 pana la 2, si dela 5 pana la 7 óre séra.

Art. 8. La intrarea in scóla in orele determinate, inspectorii e datoriu a se inscrie in registrulu speciale ce se afla in cancelaria scólei primarie pentru ceilaltii institutori.

Art. 9. Inspectorii judetieloru stau supt imediata superveghiare a institutoriloru superiori ai scólei primarie ca si ceilaltii institutori, in Craiova suptu a directoriului gimnasiului, in Bucuresci suptu a Inspectoriului generale. Prin urmare si raporturile ce voru avé

a face inspectorii catra eforia, le voru presentá acestoru superiori imediati spre a le inaintá la destinatiunea lor.

Art. 10. La esaminele candidatoru va asistá totudeun'a institutoriulu superioru si comitetulu de inspectiune, ori si numai doi séu unulu dintre membrii comitetulu, pre care-lu va delegá prefectulu judetiului cá presiedinte alu comitetulu.

Art. 11. Indata ce unulu s'au mai multi candidati au facutu esamenu cu sucesu bunu din tóte obiectele clasei a III. primarie, rezultatulu esamenului subscrisu de inspectorii, de institutoriulu superioru si de comitetu ori de membrii s'au membrulu comitetulu (art. 10) se va inaintá cu raportu la eforia spre a se dá celoru esaminati carti de autorisatiune.

Art. 12. Mai inainte de a fi trecutu cu sucesu bunu obiectele invetiaturiloru prescise pentru clasa a III. primaria, nici unu candidatu nu va mai puté primi carte de autorisatiune. Esceptiune se va puté face numai in casulu, candu murindu unu invetiatoru, s'ar presentá unu sucesoriu preparatu numai din obiectele a II. primarie. In acestu casu, spre a nu se intrerupe invetiatur'a in scól'a respectiva, se va puté dá candidatulu ce posede celu pucínu conosciintiele de clasa a II. primaria, sub numire de monitoriu, o autorisatiune provisoria subscrisa de inspectorii, institutorulu superioru si presiedintele comitetulu de inspectiune, dupa o intielegere prealabila intre densii. Acésta autorisatiune provisoria va fi numai pentru a continuá invetiatur'a in scóla preste iérna, si se va dá sub conditiune ca in Aprile candidatulu se se presente in capitala judetiului spre a continuá eursulu invetiaturiloru neintreruptu pana ce va puté face esamenu din obiectele clasei a III. spre a luá carte de autorisatiune definitiva. Unui asemenea monitoriu i se va respunde salariulu intregu din dio'a in care i s'a datu cartea de autorisatiune provisoria.

Art. 13. Invetiatoriulu, care a primitu odata carte de autorisatiune definitiva, nu va mai veni la invetiatur'a in capitala judetiului, ci va fi datoriu a tiené scól'a in séu si peste vara, ori cati scolari va avé.

Art. 14. Cu tóte aceste, la cate doi si la cate trei ani in vacanti'a cea mare la o dí pre care inspectorii in intielegere cu institutoriulu superioru, o va determiná, si prin subinspectorii o va notificá invetiaturiloru, acestia voru fi datori a se presentá la scóla din capitala judetiului spre a fi esaminati din

nou că se constată dacă nu au uitat unele din cunoștințele ce se cer neapărat de la un invetiat ori comună.

Art. 15. Afară de aceasta, ori când din rapoartele subinspectorilor se va cunoște că vre-unul din invetiat ori a uitat din cunoștințele prescrise, acestuia i se va pune un termen spre a se supune din nou la examen.

Art. 16. Asemenea și pentru deprinderea lor în agricultură practică și agrimensură, de care se vorbește în art. 4, inspectorii împreună cu institutorii superiorilor voru determina două sau trei luni, din timpul vacanței de vară a școlilor comunale, în care toți invetiatorii voru fi datori să veni în capitala județului spre a asculta acestu cursu practic.

CAPUL II.

Obligațiunile inspectorilor să revisori ai școlilor comunale.

Art. 17. În calitate de revisori, inspectorii sunt obligați să eși de două ori pe an și să viziteze școlile comunale din cuprinsul județului. — Cea d'ainte reviziune va ținea o lună, și se va face în Februarie. — În timpul lipsirii se candidații voru asculta invetiaturile la cari sunt obligați, în clasă I și II, și în clasă III. primăria după clasificarea lor, împreună cu ceilalți școlari ai orașului. A două reviziune o voru face în vacanța și anume în luna Iulie.

Art. 18. În reviziunea din Februarie voru examina progresul școlilor comunale, cercetându dacă invetiatorii implinesc datoriile lor, dacă se țin de programul prescris, dacă mențin ordinea, disciplina și acuratețea în școală.

Art. 19. În reviziunea din luna Iulie se voru ocupa cu starea materiale a școlilor comunale, făcându dispoziții să până la deschiderea școlilor în toamnă se facă toate reparațiile și se procure toate mijloacele necesare. Unde voru afla lipsa de bunăvoință ori chiar rezistență din partea alesilor, voru cere intervenirea subprefecturii, și în cazuri mai grave, prin institutorii superiori se voru adresa către prefectul județului. — Cu ocazia aceasta voru căuta să descopere din ce cauză localele acestor școli se afla în general în stare proastă, și dacă cu dese reparații nu se facu abuzuri de către alte organe ale autorităților.

Art. 20. În amândouă reviziunile inspectorii județului voru fi însoțiți în fiecare plasa de subinspectorii plasei sau alți plaiului, asupra cărora voru lasă

ingrijirea să se execute dispozițiile ce voru fi făcute.

Art. 21. În fiecare comună, unde se află școala, inspectorii voru invita pe proprietariul ori arendariul locului, pe preotul cel mai bătrân și pe aleșii satului să se-lu însoțească la reviziunea ce are să face.

Art. 22. În contact cu preoții, aleșii și locuitorii satelor, inspectorii se voru purta cu blândete silinduse a-i lumina, și a-i convinge despre folosul școlilor sătesci și despre datoriile tuturor de a sprigini aceste școli și de a-și da copii la invetiatură, nu numai băieții ci și fetele.

Art. 23. Inspectorilor e oprită orice purtare insultătoare, injurioasă ori necuviințioasă către aleși ori către locuitorii satelor. Ei nu voru pute pretinde de la aceștia fără plată nici cel mai mic lucru pentru întreținerea lor, ori pentru a căilor lor, și voru fi cu cea mai riguroasă priveghiere, să nici subinspectorii de plasă și plaiuri se nu facă asemenea pretensiuni, și ori-ce li se va da de către aleși ori locuitori pentru trebuința lor ori a căilor, se plătească în bani.

Art. 24. Inspectorii voru stă în neconținut raportu cu subinspectorii de plasă și de plaiuri; ei voru primi de la aceștia relații dese despre starea școlilor comunale; voru da printr'insii instrucțiunile necesare invetiatorilor, și voru îngriji să asemenea printr'insii se tramite cartile necesare pe la fiecare școală.

Art. 25. Inspectorii voru ținea:

- a) Unu catalogu de toți invetiatorii județului cu însemnare de locul născerii, de etatea lor, de sunt căsătoriti, decând sunt numiti invetiat ori și ce număr are cartea de autorizare.
- b) Unu catalogu de candidații de invetiat ori, întocmai să catalogele pentru înscrierea școlarilor și adnotarea gradului invetiaturii după clase.
- c) Unu micu registru de cartile intrate și altu, de cele eșite.

Aceste registre precum și foile pentru cele două cataloge se voru tramite tipărite de către eforia.

- d) Două dosare, dintre cari în unu voru aduna și voru păstra în ordine toată corespondența lor oficială cu autoritățile întreținute prin institutorii superiorilor, precum și toate ordinele și instrucțiunile eforiei; și în celalaltu voru aduna numai raporturile și relațiile subinspectorilor de plasă, despre starea școlilor comunale, din care voru forma și voru avea în totu timpul o listă de numărul

actualu alu scolariloru si scolaritiloru in fiecare scóla comunale.

Art. 26. Inspectorii de judetie voru dá inspectoriloru generali de dóue ori pe anu, inainte de Craciunu si in lun'a Maiu, o relatiune esacta despre starea scóleloru comunale din judetiu cu indicarea numerului loru, alu invetiatoriloru, alu candidatiloru de invetiatori, si alu scolariloru si scolaritiloru.

Afara de acésta sunt obligati a dá asamene relatiuni ori candu li se voru cere de catra efori'a instructiunei publice.

Art. 27. Dupa catalogulu de care se vorbesce in art. 25, lit. a), inspectorii voru compune statulu de salariile invetiatoriloru comunali, de o camudata pe fiecare trimestru, in sa astfelu, cá acestu statulu se fia totudeun'a gata in a 2-a luna a trimestrului, spre a se puté tramite la eforia catra inceputulu lunei a 3-a a trimestrului.

TITULULU III.

Obligatiunile subinspectoriloru de plasi si plaiuri.

Art. 1. Afara de cele dóue revisiuni, una in luna Februaru, alta in lun'a Iuliu, despre care se vorbesce in titululu II. capu II. art. 17, 18, 19 si 20, si in cari subinspectorii voru insoci pe inspectorulu judetiului, fiecare numai in plas'a sea, — ei voru fi datori a face inca 6 revisiuni, dintre cari cea d'anteiu in luna Octombro, candu voru starui ca tóte scólele plasiei séu ale plaiului se fia deschise celu multu pana la 15 ale acestei luni; a dóu'a revisiune o voru face in Decembre; a 3-a in Ianuariu; a 4 in lun'a Maiu; a 5 in Juniu si a 6 in Septembro.

Art. 2. In revisiunea din lun'a Septembro voru cercetá d'aca s'au esecutatu dispositiunile facute in lun'a Iuliu de catra inspectorulu judetiului in privinti'a reparatiuniloru la scólele comunale, si unde nu se voru fi esecutatu, voru starui a se pune numai de catu in lucrare.

In casu de necesitate voru cere asistinti'a sub-prefecturei, de care in sa se voru folosi in modulu celu mai umanu.

Art. 3. In tóte cealalte revisiuni, ce au a le face singuri, subinspectorii se voru ocupá cu cercetarea progresulu in scólele din plasa séu plaiulu loru.

Art. 4. Ei voru fi cu cea mai rigorósa priveghiare, cá invetiatorii se-si implinésca datoriile loru, tienendu-se ștrinsu de program'a prescisa si de órele determinate

mantiendu ordinea si disciplin'a, curati'a in localulu scólei, precumu si curati'a scolariloru si scolaritiloru, si observandu metodulu mistu, precumu s'a specificatu in titululu I. art. 18, si in titululu II. art. 5. — Cu unu cuventu inspectorii voru starui a se esecutá cu precisiune tóte instructiunile din titululu IV. relative la invetiatorii comunali.

Art. 5. Ori unde voru iulimpiná vre-o nedumere, ei voru luminá pe invetiatori, dandule tóte espliatiunile necesarie; ér' observatiunile ce voru avé a face vre-unuia dintre ei, le voru face afara din scóla, si in parte, in modulu celu mai cuviintiosu.

Art. 6. Indata ce subinspectorii sosescu in vre-o comuna, unde se afla scóla, voru invitá pe preotii loculu si pe alesi cá se iá parte la revisiunea ce au a face in scóla. Alesii sateloru, cati se afla pre a casa sunt datori a insoci pe subinspectorii la acésta cercetare.

Art. 7. Subinspectorii voru fi cu cea mai mare luare a minte asupra moralitateri si a purtarei invetiatoriloru in generale, atatu in scóla catu si afara intre conlocuitori, si se voru informá totdeuna despre acésta de la preotii si alesi sateloru.

Art. 8. Pretutindenea subinspectorii voru indemná pre locuitori a-si dá copii la scóla, atatu baiatii catu si fetele, aratandule folosulu ce le aduce invetiatur'a.

Art. 9. Purtarea subinspectoriloru cu alesi si ceilalti locuitori ai sateloru va fi seriósa in sa totu deodata blanda si cuviintiósa. Vorbe injurióse ori necuviintióse din partele, precumu si ori-ce tratare vatematória demnitateri, sunt cu totul oprite.

Art. 10. Pentru ori-ce lucruri li se voru dá de catra alesi in trebuinti'a loru, voru plati cu bani. Pretensiuni fara plata sunt oprite cu totul.

Art. 11. Dupa fiecare revisiune subinspectorii voru face catra inspectorulu judetiului unu raportu despre rezultatulu revisiunei, in care voru aratá starea scóleloru, purtarea invetiatoriloru si numerulu scolariloru si scolaritiloru, si pre care raportu 'lu voru inaintá prin sub-prefectura.

Art. 12. In fiecare scóla comunale se va aflá o mica condicutia tramisa de eforia, in care subinspectorulu plasiei, la fiecare revisiune, va insemná dio'a in care a facutu revisiunea, precumu si cate o observatiune mai importante.

Inspectorii judetiului voru cercetá totdeuna acésta condicutia cu ocasiunea revisiuniloru loru.

Art. 13. Subinspectorii voru tiené intr'unu dosariu

tóte conceptele de rapórtelē loru, precumu si tóte ordinele si instructiunile ce primescu. Afara de acēsta, voru avé totdeuna preparata o lista de numerulu invetiatoriloru plasiei séu ai plaiului, si de numerulu actualu alu scolariloru si scolaritieloru in fiacare scóla, cá ori candu se fia in stare a dá in privinti'a acēsta sciintiele ce li s'ar cere.

Art. 14. De dóue ori pe anu subinspectorii voru fi datori a merge in persóna in capitalea judetului la inspectorulu, si anume indata dupa cea danteiu revisiune din Octombree, si dupa revisiunea din Januarius, spre a luá prin intervenirea inspectorului, cartile didactice necesarie pentru scólele satesci, pe care le voru distribuí pe la invetiatori spre a se dá in man'a scolariloru. — Subinspectorii voru aduná si banii pentru aceste carti totu prin invetiatorii sateloru si -i voru aduce cu mergerea loru in capitale spre a-i numerá acolo de unde au primitu cartile. In privinti'a acēsta atatu subinspectorii, catu si invetiatorii voru tienea insemnari esacte de cartile ce voru fi distribuitu si de banii adunati dupa carti. — Totudeodata voru priveghiá cá nu cumva cartile se se vendia de catra invetiatori cu pretiuri mai urcate de catu cele insemnate pe scórti'a fiacarei carti.

(Vá urmá.)

Observatiuni privitoare la educatiunea casana.

(Urmare.)

Mam'a care cresce insasi p'unu copulu trebuie se silésca a i se face placutu si se fia veselu, candu o vede multiamita. O mama trebuie se se ferésca de promiteri si infricosieli; daca va totu promite séu infricosia multu timpu mai nainte d'a implini seu d'a pedepsí, atunci darulu si pedéps'a 'si pierdu valoarea: promite, amerintia, dar' fórtē raru. Crescerea se compune atatu din ceea-ce faci, catu si din ceea-ce trebuie se dici.

Supunerea este temeiulu celu d'anteiu alu crescerii. Mam'a se-si dea cuventulu pentruce poruncesce, dar' acēsta s'o faca treptatu si se pastreze catra acēsta pana in minutulu celu din urma dreptulu de a dice: asiá voui. Sunt mume, care nu se indura a porunci, decatu dupace vedu, ca nu potu isbuti nici cu mangaierea nici cu promiterile loru; apoi totodata poruncescu cu necasu, vediendu ca tóta batai'a loru de capu a fostu zadarnica; atunci copilulu se supune fara multumirea sa. Vrendu mam'a a aratá copilului si caus'a

pentru care i-a poruncitu ceva, ea se faca acēsta numai dupace copilulu i se va fi supusu, si acēsta bunatate a mamei este de multe ori resplatarea supunerii lui si dovéda, ca au avutu cuventu se se supue.

Deprinderea la supunere forméza caracterulu omului. Sciinti'a, spiritulu, telentele, geniulu, aceste pretiose fructe ale invetiaturei séu ale naturei, nu folosescu de multe-ori nimicu din caus'a caracterului. Deprinderea la supunere nu supera nimicu curagiulu, neaternerea cea generósa, hotarirea neclintita ce unu omu trebuie se aiba; fiindca am dísu, ca numai cu resonulu trebuie se faca pe unu copilu a se supune. Pregatesce-lu in estú chipu si la respectulu pentru legi, la supunere in timpu de trebuintia, in fine la suferirea sórtei, cea mai puternica mangaiere in nenorociri. Dar' mai alesu pentru femei este prea de folosu a scí se se supuna. D'aci isvorasce adeverat'a loru fericire; ele sunt in tóta viéti'a loru supuse unui tata, unei mume, unui barbatu si preste acēsta au a mai suferi cu supunere si jugulu buneloru cuvintie.

Este greu lucru a dá cineva svaturi asupra pedepseloru copiiloru. O mama drépta si cu judecata trebuie se iá in bagare de sema caracterulu si etatea copilului si potrivit cu acestea se-lu pedepsésca.

O mama trebuie se pedepsésca prea a rare-ori, mai cu sama pe fete, caci altufelu ele pierdu acea rusine firésca, ce se cere la o fata.

Unu copilu deprinsu cu pedepsele plange candu l'a pedepsí, dar' elu plange de necazu ér' nu de caintia; gresielele lui se inmultiescu: i se face sila de invetiatura, se nutresce numai din rentatea lui. Vei se-lu supui prin asprime, atunci elu se intarita si mai multu.*)

Vai de mam'a aceea, care intr'unu necazu uitandu ca copilulu pe care ea-lu cresce este alu seu, ilu bate, cá se lu indrepteze. Daca dinteiu mani'a ingrozescu pe copilu, mai pe urma elu se deprinde cu dens'a, si candu tu ilu pedepsesci pentru o gresielá, elu te judeca

*) Ómenii cei selbatici din Americ'a nu batu nici odata pe copii loru; cá se-i indrepteze de gresielele loru, uneori intrebuintéza rugatiuni si lacrimi, ér' nici-odata amerintia. — O mama ce vede pe fiica sa purtanduse reu, incepe se planga; acēsta o intréba care este caus'a lacrimeloru sale si mam'a se multumescu se-i respunda: tu me necasiesei. Se intempla prea raru, cá acestu feliu de respunsu se nu fia folositoriu. Cea mai mare pedépsa ce acesti selbatici intrebuintéza in contra copiiloru loru este d'ale aruncá puctua apa in obrazu.

pentru unu vitiu alu teu. Da ca o muma spera indreptarea fiului seu prin durere fizice, ea gonesce calitatile cele mai nobile din fraget'a mica, ce voesce a o formá pentru virtute. Acestu trupu ce ea ilu strujesce cá se formeze mintea si sufletulu, se deprinde cu bataile si atunci se cere mai multu timpu pentru indreptare. Tata - seu séu mama - sa n' o se se póta apropiá de densulu nici celu pucínu cá se-lu mangaie, fara alu vedea ardicandusi tremurand'a mana cá se- si apere obrazulu ce ei voru se sarute.

Nu trebuie nici odata se rida parintii de copilulu, care s'a pedepsitu, nici se-lu spue la copii de sém'a lui. Din contra secretulu este mai folositoru pentru crescerea cea in-parte; respecta totdeun'a in densulu nobil'a demnitate cuvenita unui omu.

De multe-ori la crescerea copiiloru se intrebuintiezu pedepsele; aceste mesuri aducu mai multa va-temere decatu folosu.

De exemplu obiceiulu de a inchide pe copii vino-vati este unu obiceiu periculosu; daca inchisórea este intr'unu locu intunecosu, ei se facu fricosi. Singur'a intiparire ce le casionéze singuratatea intr'o odaie inchisa i póte aduce la o desperatiune prepaditóre pentru densi.

Sunt éراسi unu feliu de pedepse netrebnice, care de si nu au urmari atatu de grozave, sprigine in sa o gresiéla, in-locu de a surpá pe alt'a. Daca unu copilu d. e. n'a cititu bine si spre pedépsa nu-i ierti se-si mance panae obicinuita, cu acésta nu-lu faci se iubésca invetiatur'a ci ilu inveti lacomu. O fetitia d. e. nu á cusutu bine, ori a maculatu harti'a de scrisu; muma-sa ii dice spre pedépsa, ca n' o se imbrace rochi'a cea nóua séu ca candu va esí la preambulare n' o pune coletulu; éta cea mái buna lectiune de cochetaria pentru fie-sa. Mai bine pune-o se scrie d'alu-doilea, pune-o se cósa de nou in ór'a de resuflare.

Daca vei se pedepsesci pe copilu la timpulu mesei, nu-i oprí nici unu feliu de bucate; impartiescelu din tóte dupa obicei, dar' pune-lu la o mésa deosebita. Trebuie parintii se faca deosebire intre lucrurile ce trebuescu indreptate in copii si intre cele-ce trebuie lasate, precum galagiea cea preste mesura si jocurile cele superatóre, de care ei nu se supera nici odata; dar' de li se va dice se inceteze, fara ei a conteni asemenea jocuri, atunci trebuie pedepsiti fiindca se pedepsesce nesupunerea si pedéps'a este drépta. Cá se fia pedepsile folositóre, trebuie se fia rari. O mama trebuie se alle firea copilului seu si se-lu pedepsésca

cu de acele pedepse ce ea scie ca-i face órecare impresie; pedéps'a care nu are o asemenea urmare, s' o parasésca. Catu mai multu se maresce copilulu, cu atatu se te indreptezi catra judecat'a sa. O dojana atunci pretiuesce mai multu decatu mai nainte oprirea dela o pretrecere mica.

Precum trebuie se sci a pedepsi pe copilu cu mici pedepse, asemenea trebuie se sci a-lu resplati cu pucínu; daca vei mangaiá séu sarutá mai rare-ori pe copilulu teu, atunci cu o sarutare, cu o mangaiere poti resplati, si éراسi refusulu unei sarutari, unei mangaieri póte cu timpu se tiena locu de pedépsa. Fara bataie de capu gasesce cineva resplatiurile placute unui copilu, mái virtosu ca elu vedesce totdeun'a poftele sale; mam'a trebuie se le tiena minte si candu va vrea se-i resplátésca, se-i dea unu lucru din cele lui dorite. Cu acésta ilu faci se cunósca ca fapt'a buna trebuie totdeun'a resplátita si ca chipulu de a face bine inaltia pretiulu facerii de bine.

Trebuie in comunu in crescerea cea privata se se dea pucíne laude la copii; ei nevedindu pe altii mái destoinici cu care s' ar putea alaturá se credu dreptu minuni, mai cu séma candu parintii indémna, si pe straini se laude.

(Vá urmá.)

Originea alfabetului.

Obiectulu, pe care 'lu recomandam cetitoriloru nostri, este de mare insemnătate in privinti'a efectelorule sele. Elu este fundatoriulu culturai spirituale, bunulu celu stimatu a vre-o 500 milióne de ómeni, chei'a dela tesauerele celoru mái insemnate literaturi, elu este Abc-dulu. Insa are si elu sórtea altoru lucruri, cari cu catu suntu mái latíte si mai de tóte dílele, cu atata au si vedia mái pucína. Ba la acestu dispretiu se impartiescu si invetiatorii elementari.

A instrúá cetitori culti in ABC-, fratele de cruce a lui odata-unulu (tabl'a lui Pitagora), s' ar parea o intreprindere fara nece unu folosu, caci ori cine ilu scie; este in sa intrebarea, de'lu intielege din fundamentu, voi se dícu, de cunósce fundamentele, pe cari se basésca numele, form'a, numerulu, sirulu si alte cualitati ale alfabetului nostru, de sciu in ce timpu si prin ce poporu s'a aflatu si introdusu? O astufeliu de cercetare ar fi interesanta chiaru si fatia cu semnele numeriloru si cu odata-unulu, cu atatu mai multu fatia

cu literele! Aceste figurele, ce se asemeni unor animalcule inaripate intr'adeveru de sine nu scotu comori din spiritulu nostru, dar pe cele scóse la transplanta din capete in capete, din casa in casa, din generatiune in generatiune, pana la o departare infinita. Ele dau mana de ajutoriu amplotiloru, inventiatoriloru s. a. cá se lucre pe campulu culturai, se 'si implinésca misiunea si se 'si sustiena viati'a.

Aceste figurele vechi, numite litere, amblara vre-o 4 secole prin lume subt oresi-cari schimbari, fara cá se se intereseze cineva de originea loru particulara, se vorbea numai in comunu despre tóte, ca patri'a loru ar fi Fenici'a; acumu inasa ajunseram asia departe, ca suntemu in stare a scrie despre fiacare litera o biografia, éra despre intregu alfabetulu o statistica intréga.

1. Originea. Tóte popórole Europei midilocie si apusene 'si au alfabetulu nemidilocitu dela Romani. Numele, form'a si sirulu literelor suntu romane atatu la Germani, catu si la vecinii loru si unele popóra nordice, au de a multumí Romaniloru cultur'a loru, numai catu au schimbatu amesuratu spiritului loru trasurile cele rotunde ale literiloru in altele mai coltiurose si drepte si desbinara scrierea cea pan' acum numai cursiva si unciala in mai multe specii. Alte popóra, ce 'si e-rezira scrisórea totu dela Romani lucrandu mai intie-leptiesce nu se mai insarcinara si cu diferintiele intre scrisórea de mana, de tipariu, fractur'a etc. Pe lenga tóta metamorfoserea cea originala germana, prototipulu romanu se póte cunósce bine.

Cata schimbare va fi patimitu form'a cea vechia a literiloru, trecundu dela unu poporu la altulu, potemu se cuprindemu lesne, de vomu considerá ca cate schimbari suntu posibile in privinti'a acésta numai la unu poporu; esemplu despre acésta ne este **S** inchi-puindune ce forma varia iá in tipariu si in scrisóre cu man'a la inceputu, la midilocu si la finea cuvintelor.

In Europ'a ostica Rusii si alte popóra slavice, in-crescinati fiindu prin Greci, primira cu pucine modifi-catiuni alfabetulu grecescu, pe care lu au si Grecii cei noui. Déca alfabetulu romanu s'ar trage numai dela celu grecescu, atunci toti Europeanii ar fi primitu mai curendu séu mai tardiu, medilocitu séu nemidilocitu alfabetulu loru dela Greci, dela acesti inventiatori ai diumetate genului omenescu. Ceace ne face se ne indoimu despre acésta suntu unele diferentie intre alfabetulu grecescu si celu latinu, pe cari nu ni le

potemu esplicá de 'lu vomu deduce pe celu latinu numai dela celu grecescu.

Dar' Fenicienii dela cari 'siau imprumutatu Grecii partea cea mai mare a alfabetului loru, intre-prindéu calatorii de negotiu pana la tiermii Italiei si 'si transplantau coloniile pana la partea latina a Si-ciliei: déci se póte conchide, ca Etruscii, Latinii si alte popóre culte ale Italiei din timpulul inainte de Ro-mani, 'si imprumutara literile chiaru dela Fenicienii, si ca abia decandu cu influinti'a grecésca din secululu alu 6-lea si dela secululu alu 3-lea incóce intregira Romanii acestu alfabetu din celu grecescu. Asiadara Fenicienii inventiara pe tóte popórele de lenga Marea mediterana a scrie.

Dar' ca ei 'si ar' fi inventatu scrisórea, — de multu au denegatu scientiele; abea se mai aude acea opiniune ici colea prin scoli elementare. Fenicienii erau pirati neculti pe acelu timpu, pe candu Egiptenii, Israilitii si Cananenii sciau art'a de a scrie. Pe lenga aceea cá poporu de negotiu, totdeun'a ocupatu, nece ca avéu timpu si regasu pentru un'a inventiune atatu de profunda. Afara de acésta ei nu avéu asia mare trebuintia de litere; la negotiulu loru de schimbu se potéu servi cu trasuri in locu de numeri si potéu simbolisá ideile prin semne (ieroglife); deca ei ar' fi inventatorii, am aflá de siguru in numele literiloru óresi cari semne caracteristice din modulu loru de viétia, ceace inasa nu aflamu.

2. Numele singuraticelor litera A, Be, Ce, s. a. se potu deduce usioru. Aceste nume scurte si potri-vite 'li le dederu Romanii cei practici, pe candu Grecii pastrara numele cele lungi fenicice, schimbandule, nu-mai cá se se póta esprimá mai bine lapedandu — se numai dela trei vocale e, o, y (ü). Cá si aceste trei capetara tóte vocalele nume analoge sunetului lor.

In privinti'a consonantiloru remase in voia libera de a pune pe e (Be) inainte séu inapoi. Instinctulu nimeri aceea, ce este mai naturalu. Dupa formarea sunetului se impartu tóte consonantele in apasate si trase, dupa audiveritatea loru in sonore si mute. Tóte sunetele mute apasate (b, d) nu se potu audí fara vocala, dar' tocma acestea suntu sunetele cele caracte-ristice omenesci, pe care le potu imitá mai greu ani-malele ce potu vorbi. Sunetele trase inca suntu parte mute (h, w, j) parte mare inasa dau unu sunetu fórte, audiveru si lungu ca alu vocaleloru, de aceia cei vechi le si numescu „semivocale“.

Pe tóte acestea le avemu comune cu animalele si

cu fiantiele nevietiatóre p. e. pe M cu vitele cornute pe F cu foi (de suflatu).

Firesce ca, pentru cá se [se arate estindiveritatea acestoru sunete sonore, consonant'a se pusa dupa vocala precum in Ef, El, Em, En, Er, Es, Ix pecandu la mutele sunete intinse si apasate se pusa inainte de vocala, pentru de a lamuri scurtímea, precumu in Be, De, Ge, Ha, Ka, Pe, Qu, Te], la cari se mai adausere si germanele Ce, We.

La aceste este de insemnatu, ca cele mai multe capatara pre E, care este celu mai bunu de esprimatu si celu mai comunu in tóte limbele; guturalele H, K pe A, care le este celu mai analogu, Q capeta pe limbalulu U fiinduca sta numai inaintea acestuia; X fiindca este compusu primi pre I care inca este ascutitu.

Astufeliu se explica numirea latina si germana a litereloru. Dar' cum sta cu J, V, Z? Aceste nu se potu privi de lamuriri ale sonului, trebuescu se aiba alta semnificatiune. Intr' adeveru in privint'a acésta ne da limb'a evreica si cercetarea ei deslucire — in sa mai tardiu.

(Vá urmá.)

Estractu din testamentulu D-sale

Dionisiu Telechi,

fostulu negutiatoriu in Abrudu, si repausatu in 16. aprile 1861 la 5 óre dup'amédiu.

1. a) La socia mea cu care, precum sciti sumu cununatu dupa lege, ei lasu fundu esta si casele de aci din tergu de sub Nr. 52 se le intrebuintiedie dens'a pana la mórte, éra dupa mórtea ei se se venda si banii se se eloce cá fondu de stipendiu pentru unu studentu din Munti spre educatiune la comitetulu ingrigitoriu de ajutarea studintiloru din Sibiu.

e) Ei lasu mai incolo totu la socia mea patru buti de vinu, dóue cu vinu vechiu si dóue cu vinu nou, — partea de baia din Chirnicu dela „Poian'a“ si media parte de baia din Chirnicelu dela „Catielu“, dara asta numai cu conditiunea de sub lit. a) pana la mórtea ei, éra dupa mórtea ei si acésta se se alature fondului pomenitu sub lit. a).

7. Cá fondu de stipendiu pentru unu studente din Munti lasu si cas'a mea din Abrudu de sub Nr. 229, care dupa mórtea mea, fiindu depurata de greutatea

datoriei la orasiu — se se venda si banii se se elóce cá fondu de stipendiu la comitetulu ingrigitoriu de ajutarea studintiloru din Sibiu.

8. La eclesi'a gr. n. u. din Abrudu lasu datori'a activa, care o amu la Botos Ferentz din Abrudu, si alt'a de una suta fioreni m. conv. la Mladin Nicolae I. Nicolae, pentru care datorii contractele dupa mórtea mea de locu se se transdeie curatoratului eclesiei, pe care curatoratu lu inputernicescu eu prin acestu testamentu se póta procede in contra respectiviloru datorasi cu acelu dreptu, care eu l'amu avutu, atatu pentru capitalu, catu si pentru interese — namai apoi curatorulu eclesiei se intórca acesti bani in folosulu scólei.

10. Dupa mórtea mea negotiulu din bolta si dóue buti de vinu se se venda, din banii gata se se platésca tóta datori'a mea pasiva dupa vechsele, totu din bani gata dupace s'oru vende celea de vendutu se se platésca datori'a caseloru Nr. 52 la cas'a Pisetale, si datori'a la Orasiu pentru casele Nr. 229 din banii care aru remanea inplinindu tóte suprascrisele puncte si depurandu datorii din acestu punctu alu 10lea . . .

12. La intemplare candu comitetulu ingrigitoriu de ajutarea studintiloru din Sibiu aru incetá din activitate, fondulu se tréca in dispositiunea societatei literarie totu spre acelu scopu.

Abrudbaia, 16. aprile 1861.

Dionisiu Telechi m. p.

Simeon Corcosiu m. p. cá martore.

Antoniú Cutteanu m. p. „

Petru Sterca Siulufiu m. p. „

Intru adeverulu acestui Estractu subscrisu

Dela espeditur'a c. r. tribunalu

Abrudu 20. Apriliu 1861.

Basilu Duca,
C. r. Cancelistu.

(£. S-)

Unele desluciri la testamentulu de susu, si inca cateva trasuri din viéti'a repositatului binefacatoru.

Realitatile testate pentru ajutorarea studintiloru se estimédia camu la 4000 fior. v. a. — si anume: cas'a sub Nr. 229 — care trece acum sub dispuestiunea comitetului — aduce pe anu unu venitu de 60 f. v. a. a caruia capitalu se póte calculá la 1200 f. v. a. — Cas'a din tergu sub Nr. 52 e cumperata inainte de acésta cu 2 ani cu 2400 f. v. a., cei pricepetori in sa o estimédie cu ceva mai binisioru. $\frac{1}{2}$ parte de

baie din Chirnicelu dela „Catietu“ actu nu se pôte estimá, de orece pana traiesce vidu'a reposatului pôte trece prin mari schimbari, si dupa natur'a baiilor, astadi pôte avea unu pretiu de 10 f. v. a. candu mane se pôte urcá la 100 galbini si viceversa, va se dica: un'a norocire, si esci pusu in talpi, séu din contra 'ti poti pune totu capitalulu catu de mare se fia, si daca n'ai norocu — dupa dis'a baiesiloru — poti suflá 'n focu.

Testamentulu mentionatu se afla in archivulu fóstei c. r. preture cá tribunalu de Abrudu, transpusu magistratului locale. Venerabilulu Comitetu decumva voieste a face intrebuintiare — ce si trebue se faca — se pôte adresá acolo.

D-sa Dionisiu Telechi o muritu in vrasa de 42 ani, ne lasandu dupa sine vr'unu pruncu — baremu ca a avutu cea mai mare dorire; — in ducerea negutietoriei Sale n'a cunoscutu obosire, — si chiaru ne crutiarea sa de sine ei aduse perirea; — in tómn'a trecuta se dusesse cu vreo cativa fondi de auru la Vien'a spre schimbare, si candu s'a reintorsu, oftic'a — spre care avu mare inclinare — la trantitu la patu, din care nici s'a sculatu mai multu; — in calitate de curatoru primariu a bisericei gr. r. din locu, a facutu insemnate imbunatatiri, atatu in privint'a scólei, catu si a bisericei; — cá cetátianu, si'a implinitu misiunea de astfeliu asia, catu nu lesne va fi inlocuitu de altulu cineva, unde a vediutu strambatate, si'a redicatu versulu pentru cei neindreptati; — daca a simtítu ca averea Orasiului nu se administrédie de catra magistratualisti cu scumpatate, i-a luat la dare de séma, si inca cu 2 insi lenga sine asi fostu pornitu unu procesu pentru un'a suma enorma mancata prin magistratualisti — dupa cum crede lumea, caci acestia n'a facutu nici unu ratiociniu de vreo cativa ani — acestu procesu insa inca nu s'a finitu!!! —

Reposatulu s'a petrecutu la mormentu in 18. Aprile, se pôte dice, ca mai de catra toti orasienii cu una ceremonie pompósa precumu is'a si cuvenitu; — fiei tiérana usióra!

Varietati.

Din scriptele lui Yung.

(Urmare.)

Pentruce ticalos'a se fia socia nedespartíta a des-frenarii numai? Pentruce intieleptiunea si virtutea se

nu póta fugi de ghiarele ei? Pentruce ne vinovatulu se fia supusu la acelesi pedepse cu cei vinovati? Of. . . . pentruce paharulu celu amaru alu suspinuriloru se se dea la toti fara osebire? In zadaru ne ascundemu in fundulu intunecóseloru paduri; machnirea intocmai cá umbr'a nóstra se tiene dupa noi; midilócele de scapare se facu in lantiuri de amaratiuni si pasurile ce facemu, cá se ne ferimu de mórte, ne apropia mai multu de dens'a. Fericirea nu ne da nici odata, catu ne promitea numele ei. Implinirea postteloru nu ne multiamesce, ci din contra acitia alte poste. Viéti'a cea mai frumósa — si are chinurile ei; dífele cele mai dulci ne intristéza, amicii cei mai iubiti ne supera, cu tóte ca sunt nevinovati. Cate chinuri . . . cate oftari! relele nóstre sunt necurmate si n'am suspinuri indestule, cá se jertfescu cate unulu de fiecare nenorocire.

Catu de pucínu locu tiene omulu pe pamentu! Ceea ce remane este o intindere stérpa si intristátóre; stanci, pustii, mari inghiatiate séu nesipuri ardietóre, locasiuri ale fiéreloru selbatice, ale sierpiloru, ale pesciloru, si ale mortii. Éta ticalós'a imperatie, care face pe omu atata de mandru! Catu de trecátóre sunt placerile lui, éra relele nemarginite si nenumeraie. Intristarea ilu impresóra, durerile ilu sfasie, patimile ilu tulbura, bólele ilu derapona, abisurile mortii sunt a-pururea deschise sub ale lui pasuri tremuratóre, si pe totu minutulu ilu amerintia se-lu inghita. O luna! ticalosulu nostru globu este mai schimbatoriu decatú tine: te vedu in veci gólbina si trista cá unu martoru simtitoriu la nenorocirile omenirei. N'ai vre o radia mangaritóre si pentru amaritul meu sufletu?

Datori suntemu se facemu binele, datori suntemu se usiuramu chinurile celoru-lalti, pentruca e prea de crediutu, ca mane vomu avea trebuintia de ajutorulu loru. Copilulu celu slabu si betranulu obosit punu tóta speranti'a loru in mil'a altuia; totu omulu trece neaparatu printr'aceste dóue hotare ale vietii. Asiá natur'a voesce se ne silésca a petrece impreuna cá nesce frati si a ajutá pe patimasi cá se tragemu si a-suprane iubirea loru la timpu de nevoia. O inima egoista, care nu se tulbura de relele aprópelui, este demna a fi in veci prad'a amaritiunei; ér induratórea semtíre, care vérsa lacremi, cá unu balsamu mantuitoru asup'r'a raneloru omenirei, inaltia pe omu si 'lu face fiu adeveratu alu ziditoriului. Plangendu pe ceialalti, noi ne mangaiemu pe insíne; impartesíndune din nenorocirile loru, semtímu pucínu asprínea chinuriloru

nóstre. Priimiti dar, fratilor de patimire, partea lacrimiloru ce ve sum datoru; póte mane . . . astadi . . . preste o óra . . . unu minutu . . . si lacremile vóstre vor adapá tierin'a mea! . . . Sufletulu meu va priimi cu bucuria fratiésc'a vóstra jertfa, si o va pune la pi-ciórele atotuputernicului Imperatu cá o tamaie midilócitóre pentru voi.

Cata intristare cesiuna fericirea nemilostivului, a rapitorului si a faciarnicului lingusitoru la omulu, alu carui ochiu indreznesce se ridice velulu viitorului si se prevéda intemplanile unei óre numai. Noroculu ne zimbesce, ne odihnimu in sinulu lui, punemu temeiu pe promisiunile lui si credemu, ca nu ne vá mai parasí, pana candu fara veste ne trezimu cu lacrimi de nenorocire pe ochi. Mai bine frate, se ne tememu de ale lui daruri amagitóre, pentruca ne vinde fórtescumpu fericirea, si se nu asceptamu vigeli'a, cá se ne spuna a ne pazí de periculu. Linistea este prevestirea furtunei; bunatátile pe care ne odihnimu dormitandu, sunt cercari, ér nu resplátire pentru fapte rele; se intrebuintiamu bine minutulu de acum, si se ne tememu de cele viitóre ca nu scimu ce ne gatesce dió'a de mane.

(Vá urmá.)

Margaritare. Nemica puse natur'a asiá de susu, la ce se nu se inaltia virtutea.

Alexandr.

— Artea cea mai buna de a domni e, cá: se poti suferi si invidi'a.

Seneca.

— Faptele, nu disele mele voiescu se le urmariti osteniloru, si s'asteptati dela mine nu numai disciplina ci si esemplu.

Liviu.

— Asiá vietuesce cu omenii, cá candu ar' vedé Dumnedieu.

Seneca.

— Inante de tóte e de lipsa a ne pretiuí pre noi insine, ca adesea ni se pare ca suntemu mai multu de catu potemu fi.

Seneca.

— De te vei apucá de studia, vei scapá de tóta neplacerea vietiei, nece vei asteptá se vina nóptea urandute cu lumin'a dilei, neceti vei fi tie spre greutate, nece altor'a preste mana, pre multi vei atrage in amicetiati, si si celu mai bunu te va cercá.

Id.

— Celu mai mare reu e a fi stersu d'in catalogulu viiloru inainte de a mori.

Id.

Concursulu primu de anecdote populare.

Voindu a edá catu mai de curendu o brosiura de anecdote populare, se deschide cu acésta concursu cu remunerare cuviintiósá, celu multu pana in prim'a dí a lunei Octomvre. Deci se róga respectivii, se binevoiéscá a tramite anecdotele populare subscrisului, adresandu le de dreptulu la universitate in Pest'a.

Anecdotele capetate pana acum se voru luá la acestu concursu deschisuu.

Acumu altu ce nu ne remane de disu, de catu numai: cu puteri unite in interesulu nationale!

Pest'a, 10. maiu 1861.

Emericu B. Stanescu,
driturianu.

Multumire publica.

Esíndu acusi si a dóu'a brosiura d'in povescile populare, si inchiaindu se concursulu alu 2-lea de povesci, me afiu indatoratu, a 'mi aratá multumirea adunca in publicu onoratiloru ajutatoriu in intreprenderea 'mi nationale.

Binevoiéscá deci a mi o priimi acést'a totu insulu carele cu mine asemenea a sentitu; éra mai virtosu Dsa Georgiu Neciténu, preparandu in Naseudu, cá carele mai tare m'a ajutatu, pentruce acumu i se si tramite alu doilea auru imperatescu, si Dsa P. Chinesu, docinte in Govasdi'a, cá carele mi a imanatu bucatile mai bune!

Candu voiu dice, ca mai toti adunatorii prosei populare sunt docinti si preparandi, acui inima nu vá saltá de o bucuria extraordinaria vediendu, ca asia invidi ocupu acumu posturile didactice, care pana aci, durere! erau cele mai parasite, carii luminati de spiritulu sechiului, cunoscu fórté bine, ca dintre tóte cea mai d'anteiu e limb'a muméscá si natiunea dulce! carele nu vá strigá d'impreuna cu mine in tonu serbatorescu:

De n'a peritu romanulu, candu négr'a 'ntunecime

Jacea 'n ereditate pre fruntea tuturoru,

Neavendu preoti de tréba, neavendu de feliu, pre nime,

Sa dee 'nvetiatura unui lasatu poporu.

Acumu, candu ti-e progresulu in lume cunoscutu,

Tu bravule romane! mai credi, ca esci perdutu?!

Altu mintea, repetiendu 'mi multumirea susunumitloru Domni ajutatori, sum onoratului publicu romanu cu reverie.

Pest'a, 10. maiu 1861.

Em. B. Stanescu,
driturianu